Προσεγγίσεις στη Νεοελληνική Γλώσσα

Διδακτικό παράδειγμα

Σεμινάριο φιλολόγων

Λαμία, 13 Νοεμβρίου 2012

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Οι βασικές θεωρητικές αρχές, πάνω στις οποίες στηρίχθηκε η σύνθεση των βιβλίων της «Έκφρασης-Έκθεσης», είναι:

- η επικοινωνιακή διδασκαλία της γλώσσας σε συνδυασμό
- με την κειμενοκεντρική προσέγγιση και
- την παιδαγωγική των γραμματισμών.

1η θεωρητική αρχή:

επικοινωνιακή διδασκαλία της γλώσσας

- Είναι η σύνδεση της διδασκαλίας με την πραγματικότητα των μαθητών όπως τη ζουν μέσα και έξω από το σχολείο

- Συνεπάγεται διαφορετική οργάνωση και λειτουργία της τάξης

- Θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική η ενεργητική συμμετοχή των μαθητών σε επικοινωνιακές δραστηριότητες

2η θεωρητική αρχή:
κειμενοκεντρική προσέγγιση

- Μέσον για την κατάκτηση της επικοινωνιακής ικανότητας είναι ολόκληρα **κείμενα** με νοηματική συνοχή και οι σχετικές με αυτά δραστηριότητες
- Αναδεικνύεται η οργάνωση του λόγου και διερευνάται το περιεχόμενό τους σε σχέση με το **κειμενικό τους είδος.**

3η θεωρητική αρχή:

παιδαγωγική των γραμματισμών

Η εξοικείωση των μαθητών με διαφορετικά κείμενα τα οποία:

- αξιοποιούν πέραν του γλωσσικού και άλλους σημειωτικούς πόρους
- ανταποκρίνονται στην πολιτισμική εμπειρία των μαθητών και
- ανήκουν σε ποικίλα κειμενικά είδη

Τι θεωρείται «κείμενο» και πώς αποτιμάται ο γλωσσικός γραμματισμός

Περιστάσεις ανάγνωσης	*Προσωπική χρήση*	*Δημόσια χρήση*	*Επαγγελματική χρήση*	*Εκπαιδευτικοί σκοποί*
Κείμενα	• Επιστολές • Λογοτεχνία • Βιογραφία • Οδηγίες (κατασκευής, λειτουργίας, κλπ.) • Χάρτες	• Ανακοινώσεις • Κανονισμοί • Προγράμματα • Φυλλάδια • Έντυπα, δελτία • Διαφημίσεις • Δρομολόγια • Κριτικές (π.χ. έργων)	• Οδηγίες • Εγχειρίδια • Προγράμματα • Υπομνήματα • Αναφορές • Πίνακες • Διαγράμματα • Ανακοινώσεις	• Σχολικά εγχειρίδια • Χάρτες • Σχήματα • Πίνακες • Γραφικές Παραστάσεις

Πηγή: «Πρόγραμμα PISA: θέματα αλφαβητισμού», Έκδοση Κέντρου Επιστημονικής Έρευνας (2005). *Ευρωπαϊκό Έτος Γλωσσών* 2001(Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Συμβούλιο της Ευρώπης)

Η γλωσσική διδασκαλία αποκτά κοινωνικό προσανατολισμό

Στόχος μας είναι να καταστήσουμε το μαθητή μας ικανό:

- να κατανοεί το κοινωνικό πλαίσιο των κειμένων κάθε ενότητας
- να ανακαλύπτει το βαθύτερο νόημά τους
- να παίρνει κριτική στάση απέναντι στα κείμενα που διαβάζει
- να κάνει αποτελεσματική χρήση του λόγου και στα δικά του κείμενα και να τα αξιολογεί

Το κλίμα της τάξης αλλάζει

- Παρέχονται κίνητρα για συμμετοχή ιδίως των αδύνατων ή συνεσταλμένων μαθητών
- Αναγνωρίζονται όλες οι προσπάθειες και συζητούνται όλες οι απόψεις
- Αξιοποιούνται οι προηγούμενες γνώσεις και οι εμπειρίες των μαθητών
- Διαμορφώνεται ελκυστικό περιβάλλον μάθησης συνδεδεμένο με τη ζωή
- Το λάθος δεν είναι κολάσιμη πράξη αλλά εργαλείο μάθησης

Διδακτικό παράδειγμα

Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Λυκείου

Ενότητα « ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ»

- **Θέματα για συζήτηση και Έκφραση-Έκθεση :**

ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΙΣΜΟΣ, σελ. 108-109

- Προβλεπόμενη διάρκεια δύο διδακτικές ώρες
- Μέθοδος επικοινωνιακή-επαγωγική
- Μορφή της διδασκαλίας διερευνητική, ανακαλυπτική σε ομαδοσυνεργατικό πλαίσιο.

Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Λυκείου
Πρόγραμμα Σπουδών

Στοχοθεσία: Η κατανόηση της υφής του προφορικού και του γραπτού λόγου, του υβριδικού (μίξη προφορικού και γραπτού) και πολυτροπικού λόγου, των μεταξύ τους διαφορών και των διαφορετικών χρήσεων και η σύνδεσή τους με μορφές επικοινωνίας και κοινωνικές πρακτικές.

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες και στάσεις	**Καλλιέργεια γραμματισμών και δεξιοτήτων**	**Γνώσεις για τη γλώσσα**	**Ενδεικτικές διδακτικές πρακτικές**	**Αξιολόγηση**
► Η εκπαίδευση είναι θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα, για την περιφρούρηση του οποίου έχει δεσμευτεί η παγκόσμια κοινότητα (ΟΗΕ, UNICEF)	► Κατανόηση κάθε μορφής λόγου(προφορικός, γραπτός, υβριδικός, πολυτροπικός) ανάλογα με την περίσταση και το κανάλι επικοινωνίας	► Συνοχή και δομή παραγράφου Ανάπτυξη παραγράφου με αιτιολόγηση	► Συλλογή δεδομένων από διαφορετικές πηγές(video, αφίσα, φωτογραφία στατιστικά στοιχεία) και παραγωγή λόγου με συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο	Αναμένεται οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση : ► να ανακαλύπτουν τη διαφορά ανάμεσα σε ένα άρθρο και μια αφίσα με το ίδιο θέμα και να αναγνωρίζουν τους διαφορετικούς τρόπους παρουσίασής του
► Δεν έχουν όλοι οι άνθρωποι πρόσβαση στην εκπαίδευση εξαιτίας κοινωνικών, οικονομικών, πολιτιστικών συνθηκών	► Καλλιέργεια κριτικού γραμματισμού (κριτικός σχολιασμός κειμένων γλωσσικών και μη)	► Κατάλογος νέων λέξεων, αντώνυμα, συνώνυμα,νεολογισμοί	► Αναζήτηση άγνωστων λέξεων σε έντυπα και ηλεκτρονικά λεξικά	► να αναλύουν τη σημασία παραγλωσσικών και εξωγλωσσικών στοιχείων για τη μετάδοση νοημάτων που δεν δηλώνονται γλωσσικά (λ.χ. αφίσα,φωτογραφία)
► Ο αναλφαβητισμός είναι παγκόσμιο πρόβλημα με σοβαρές επιπτώσεις για το άτομο και την κοινωνία	► Καλλιέργεια των κατάλληλων δεξιοτήτων για κατανόηση και παραγωγή λόγου(γραπτού, προφορικού, πολυτροπικού)με βάση την ανάλυση διαγραμμάτων, πινάκων, στατιστικών δεδομένων	► Παράθεση επιχειρημάτων σε δεδομένο επικοινωνιακό πλαίσιο	► Εστίαση στο φαινόμενο του αναλφαβητισμού και των επιπτώσεών του στο άτομο και στην κοινωνία. Συμμετοχή σε μια καμπάνια για την εξάλειψή του	► να ερμηνεύουν τη συμβολή κάθε τρόπου για τη δόμηση νοημάτων στα πολυτροπικά κείμενα (λ.χ. video)
► Νέες μορφές αναλφαβητισμού, λ.χ. ψηφιακός, τις οποίες η υποεκπαίδευση και η μαθητική διαρροή ενισχύουν	► Εξοικείωση με την έρευνα στο διαδίκτυο για τη συγκέντρωση στοιχείων και την παρουσίασή τους σε προφορικό ή γραπτό λόγο με στοιχεία πολυτροπικότητας	► Χαρακτηριστικά του πολυτροπικού λόγου, χρήση και άλλων εκφραστικών τρόπων πέρα από τη γλώσσα (εικόνα, αφίσα, σκίτσο, διαγράμματα)	► Συγκέντρωση στοιχείων από διαφορετικές πηγές για την παρουσίαση μιας έρευνας για τη μαθητική διαρροή σε ηλεκτρονικό περιβάλλον	► να κατασκευάζουν πολυτροπικά κείμενα για ποικίλες περιστάσεις (λ.χ. αφίσα,ιστοσελίδα)με θέμα «Αναλφαβητισμός»)

ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΙΣΜΟΣ

- Η εκπαίδευση ως δικαίωμα
- Ορισμός/μορφές αναλφαβητισμού
- Στατιστικά στοιχεία
- Συνέπειες για άτομο και κοινωνία

Σχολιάστε τη φωτογραφία
Ελλάδα 1930

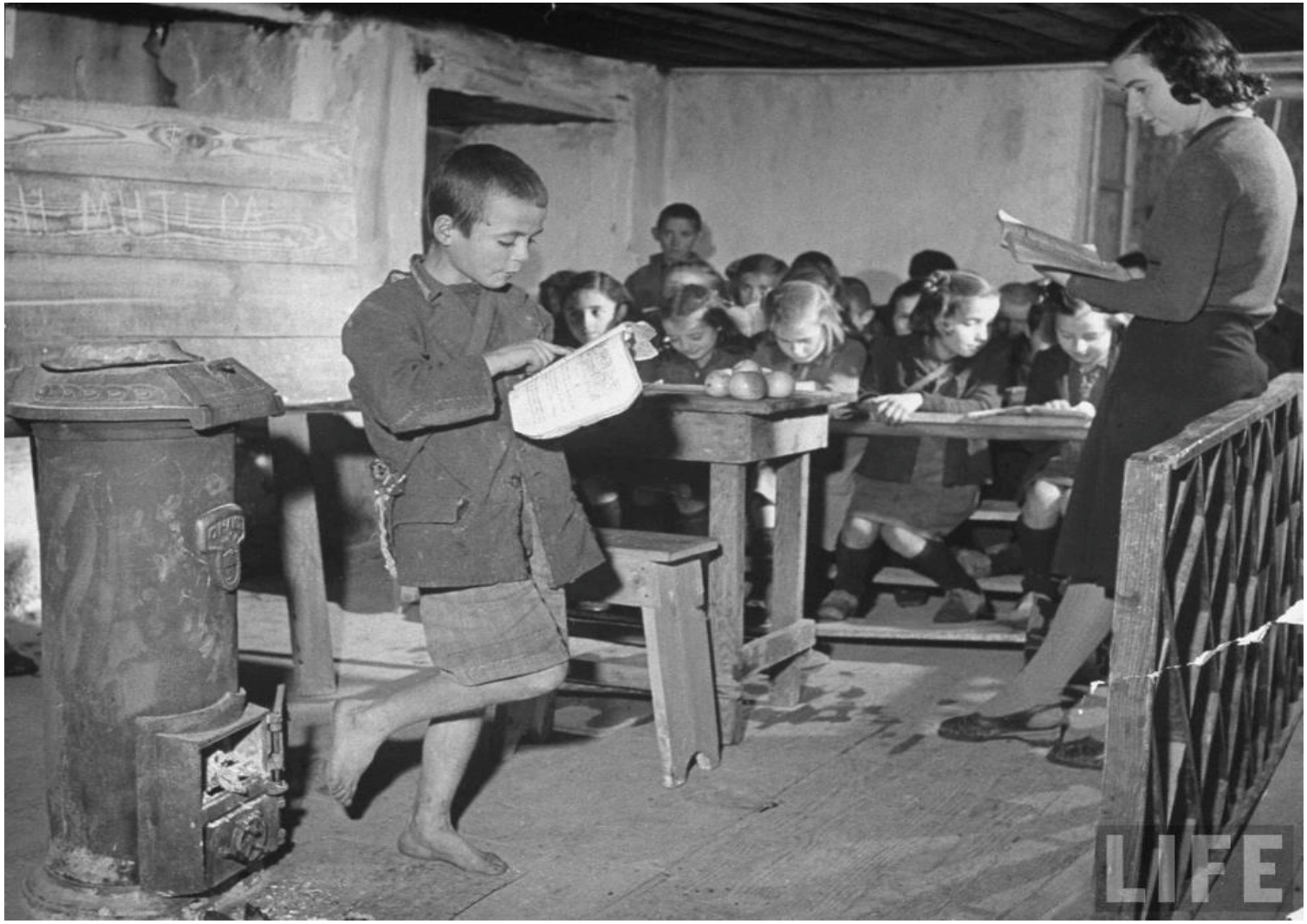

Σχολιάστε τη φωτογραφία
Συρία 2011

Η εκπαίδευση είναι δικαίωμα

- Παγκόσμια Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων 1948, Άρθρο 26
- Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού 1989 , Άρθρο 28

http://www.youtube.com/watch?v=LTv0tUL6SiA&feature=related

Χιλή 2009

Παιδική εργασία σε ορυχείο

Εργασία ή σχολείο;

Για πολλά παιδιά ο αναλφαβητισμός είναι η μόνη επιλογή…

Τι σημαίνει «***αναλφαβητισμός***»;

Αναζήτηση της λέξης σε έντυπο ή ηλεκτρονικό λεξικό

www.greek-language.gr

ΠΥΛΗ
για την Ελληνική γλώσσα

Πιστοποίηση | Βοήθεια | Χάρτης Πλοήγησης | Επικοινωνία

Νέα Ελληνική Γλώσσα

Αρχική | Νέα Ελληνική | Νεοελλ. Λογοτεχνία | Μεσαιωνική Ελληνική | Αρχαία Ελληνική | Θεωρία & Ιστορία | Ενημέρωση

Λεξικό της κοινής νεοελληνικής

- Πληροφορίες
- **Αναζήτηση**
- Σύνθετη Αναζήτηση
- Αποστολή στα Σώματα

Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω

αναλφαβητισμός | Βρες

Επιλογές αναζήτησης

Αναζήτηση και στο σώμα των λημμάτων

Καλάθι

0 Προβολή Άδειασμα

Αναζήτηση για: αναλφαβητισμός

1 εγγραφή

αναλφαβητισμός ο [analfavitizmós] Ο17 : η έλλειψη των στοιχειωδών γνώσεων που επιτρέπουν σε κπ. (σε παιδί σχολικής ηλικίας ή σε ενήλικα) να διαβάζει και να γράφει τη μητρική του γλώσσα: *Η καταπολέμηση του αναλφαβητισμού. Ο ~ μαστίζει τις χώρες του Τρίτου Κόσμου.*

[λόγ. < γαλλ. analphabétisme < analphabèt(e) < ιταλ. analfabeto < ελνστ. *αναλφάβητ(ος)* -isme = *-ισμός*]

< Προηγούμενο [1] Επόμενο >

Μετάβαση στη σελίδα: 1 | Βρες

© 2006 - 2008 Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας

Δικαίωμα Πνευματικής Ιδιοκτησίας | Όροι Χρήσης

Συζήτηση στην τάξη

Διαβάζουμε τις απόψεις σχετικά με τον αναλφαβητισμό (σελ. 108 του σχολικού βιβλίου) και συζητούμε με τους μαθητές για τις επιπτώσεις του αναλφαβητισμού στη ζωή των ατόμων και των κοινωνιών.

Στατιστικά στοιχεία

- 769 εκατομμύρια ενήλικες σήμερα είναι αναλφάβητοι
- 72 εκατομμύρια παιδιά δεν πηγαίνουν σχολείο
- Το 64% των αναλφάβητων ατόμων είναι γυναίκες
- Το 75% των αναλφάβητων ανθρώπων ζουν σε περιοχές της Υποσαχάριας Αφρικής, της Νότιας και Δυτικής Ασίας και στα Αραβικά κράτη

Πηγές: ΟΗΕ, UNESCO, Actionaid Hellas

Άσκηση: Αφού μελετήσετε τα στατιστικά στοιχεία της έρευνας, να εκφράσετε προφορικά τα συμπεράσματά σας. Μπορείτε, επίσης, να φτιάξετε και ένα σχετικό γράφημα.

ΠΙΝΑΚΑΣ

Δείκτες συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό κατά επίπεδο εκπαίδευσης

Επίπεδο εκπαίδευσης	*Άνδρες*	*Γυναίκες*	*Σύνολο*
Μεταπτυχιακό	93,6	89,9	**92,3**
Πτυχιούχοι ΑΕΙ	89,9	81,8	**86,0**
Πτυχιούχοι ΤΕΙ	90,6	79,6	**85,2**
Φοιτητές	92,2	40,0	**65,0**
Απόφοιτοι Λυκείου	75,9	47,0	**60,7**
Απόφοιτοι Γυμνασίου	56,7	27,5	**43,2**
Απόφοιτοι Δημοτικού	83,2	40,6	**60,1**
Μερικές τάξεις Δημοτικού	66,3	34,6	**46,0**
Καθόλου εκπαίδευση	55,0	32,0	**39,8**
Σύνολο	77,2	46,6	**61,3**

Πηγή: Α. Ευστράτογλου, 2000, σ. 82 (στοιχεία 1997).

Άσκηση: Μελετήστε τον πίνακα και διατυπώστε σε μία ολοκληρωμένη παράγραφο τα συμπεράσματά σας

Συνέπειες για άτομο και κοινωνία

Παρακολουθήστε το video που ακολουθεί και, αφού χωριστείτε σε ομάδες των 4 ατόμων, συζητήστε και καταγράψτε σε μία παράγραφο με αιτιολόγηση τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ένας αναλφάβητος:

- Στην πολιτική ζωή/συμμετοχή στα κοινά
- Στην κοινωνική ζωή
- Στην πολιτιστική ζωή
- Στην οικονομική ζωή
- Στην επαγγελματική ζωή

http://www.youtube.com/watch?v=223qz9XL1uo

Σχετικά θέματα για διερεύνηση

Νέες μορφές αναλφαβητισμού

1. Ψηφιακός αναλφαβητισμός
2. Νέος αναλφαβητισμός
3. Μαθητική διαρροή/Υποεκπαίδευση

Ψηφιακός αναλφαβητισμός

Προφορική άσκηση:
Συζητήστε με τους συμμαθητές σας το νόημα του σκίτσου

Νέος αναλφαβητισμός

«…Χιλιάδες μαθητές, οι οποίοι ολοκληρώνουν τις γυμνασιακές και λυκειακές σπουδές τους, έχουν σοβαρά προβλήματα κατανόησης ενός κειμένου, αδυναμία να εκφραστούν για κάποιο ζήτημα, να συντάξουν μια ολοκληρωμένη πρόταση στο χαρτί, να συνδυάσουν τις γνώσεις που έχουν λάβει προκειμένου να εξηγήσουν ένα απλό φυσικό φαινόμενο ή ένα κοινωνικό ή ιστορικό γεγονός…».

Ε. Νικολαΐδου: *Ο νέος αναλφαβητισμός* (απόσπασμα), εφημ.ΤΟ ΒΗΜΑ, 11/08/2010

Προφορική άσκηση: Συζητήστε με τους συμμαθητές σας το θέμα του κειμένου, τις διαστάσεις του φαινομένου και τις επιπτώσεις του.

Μαθητική διαρροή/υποεκπαίδευση

Προφορική άσκηση: Με αφετηρία το ακόλουθο κείμενο του σχολικού βιβλίου,σελ.109,συζητήστε το φαινόμενο της μαθητικής διαρροής και της υποεκπαίδευσης στη χώρα μας (αίτια, συνέπειες, τρόποι αντιμετώπισης).

Σύμφωνα με την πανελλήνια έρευνα για τον αναλφαβητισμό που διεξήγαγε το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου (1998), ο μισός περίπου πληθυσμός της Ελλάδας είναι υποεκπαιδευμένος, δηλαδή δεν έχει ολοκληρώσει την εννιάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση. Πιο συγκεκριμένα το 12,2 % των ερωτώμενων δεν έχει παρακολουθήσει καθόλου το σχολείο ή έχει ολοκληρώσει μόνο μερικές τάξεις του Δημοτικού, το 26,7% έχει ολοκληρώσει μόνο το Δημοτικό, το 9,1% από τους τελευταίους συνέχισε για ένα δύο χρόνια σε κάποια τεχνική ή επαγγελματική σχολή, και οι υπόλοιποι παρακολούθησαν μία ή περισσότερες τάξεις του Γυμνασίου χωρίς να το ολοκληρώσουν. Συζητήστε σχετικά με το φαινόμενο της υποεκπαίδευσης στη χώρα μας. Ποιοι παράγοντες το προκαλούν ; Ποιες συνέπειες μπορεί να έχει ; Ποια μέτρα πρέπει να ληφθούν για την αντιμετώπισή του;

Διάγραμμα ΙΙ.5.8: Δείκτης σχολικής διαρροής ανά εκπαιδευτική βαθμίδα – Στερεά Ελλάδα (1996-2006)

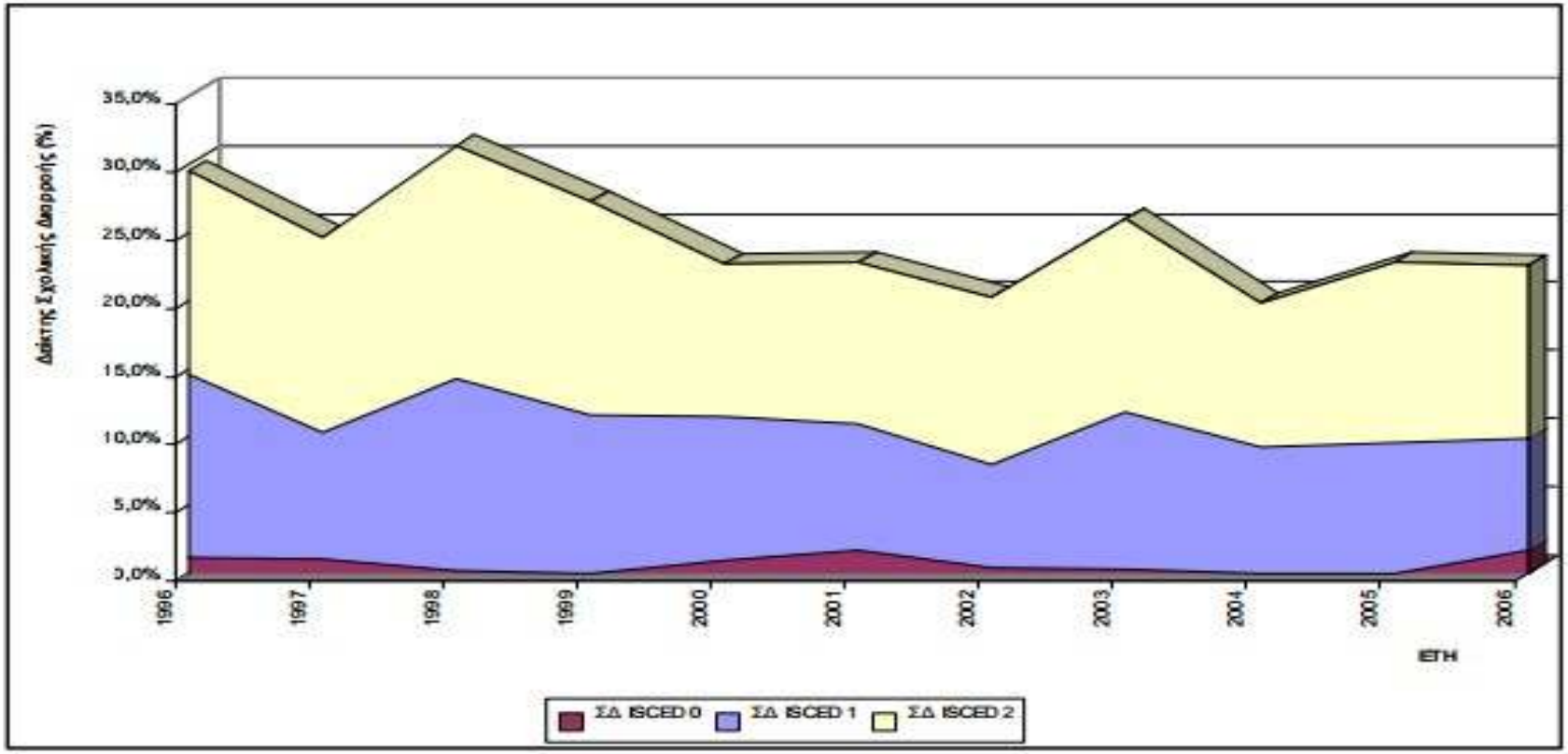

Η σχολική διαρροή στην **πρωτοβάθμια εκπαίδευση** (δημοτικό) είναι μεν σχετικά χαμηλή αλλά δεν έχει αντιμετωπιστεί πλήρως αφού σε τέσσερις χρονιές της περιόδου 1996-2006 ξεπερνά το 1%. Η μεγαλύτερη όμως σχολική διαρροή σαφώς εμφανίζεται στη **βαθμίδα της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης** (λύκειο, ΤΕΕ) όπου το 2006 διέρρευσε το 12,7% του μαθητικού πληθυσμού.

Μια εκστρατεία κατά του αναλφαβητισμού

Τον Απρίλιο του 2009 δίδαξα την ενότητα σε μαθητές του 3ου Λυκείου Βύρωνα. Αξιοποίησα δύο σημαντικές συγκυρίες:

- Σχετικό πρόγραμμα της Actionaid Hellas
- Την εγκατάλειψη του σχολείου από μαθητή με μαθησιακές δυσκολίες και οικογενειακά προβλήματα.

Οι μαθητές χωρίστηκαν σε ομάδες, μελέτησαν το υλικό της ανθρωπιστικής οργάνωσης, έκαναν σχετική έρευνα στο διαδίκτυο για τον αναλφαβητισμό, την παιδική εργασία και τη μαθητική διαρροή και οργάνωσαν ημερίδα με τίτλο

«Η μόρφωση σου δίνει φτερά!»

Στόχος η επιστροφή του συμμαθητή τους στο σχολείο

Κατασκευή αφίσας
Φτιάξτε μια δική σας!

«Ανοιχτά Βιβλία»
1 στους 5 ανθρώπους στον κόσμο δεν μπορεί να κάνει αυτό που κάνεις εσύ αυτή τη στιγμή – να διαβάσει.
(Από πρόγραμμα της Actionaid Hellas)

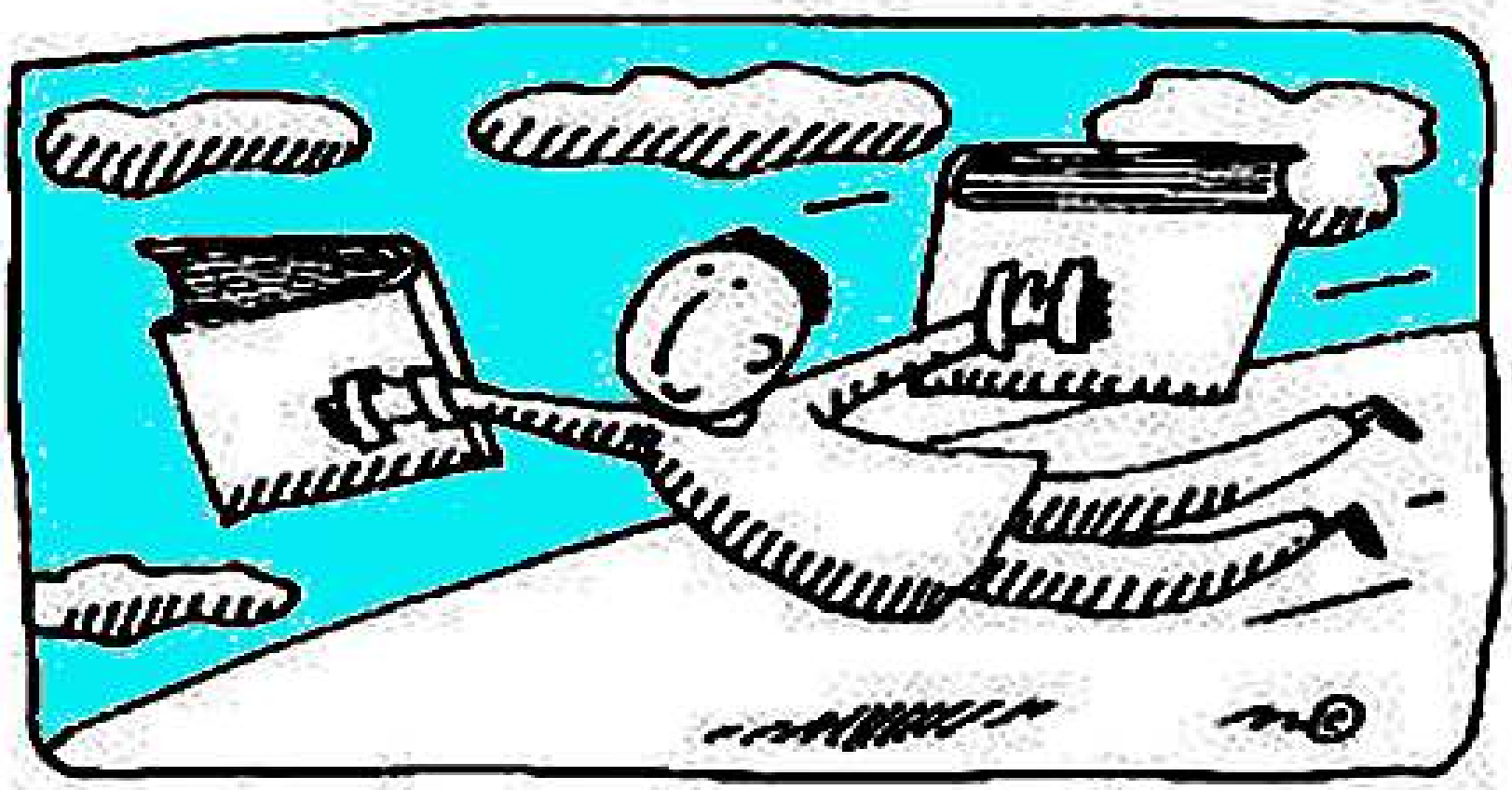

Η μόρφωση σου δίνει φτερά!

Ελάτε να σας πούμε πώς.

10 Μαΐου 2009, ώρα 12 το μεσημέρι

Τάξη Α4, 3ο Λύκειο Βύρωνα

Πακιστάν 2009
Το σχολείο είναι μόνο για τους προνομιούχους;

Η παιδική εργασία έχει απαγορευτεί
(Λουκέρνη, 29 Σεπτεμβρίου 1908)

Αν οι αναλφάβητοι κατοικούσαν όλοι μαζί….

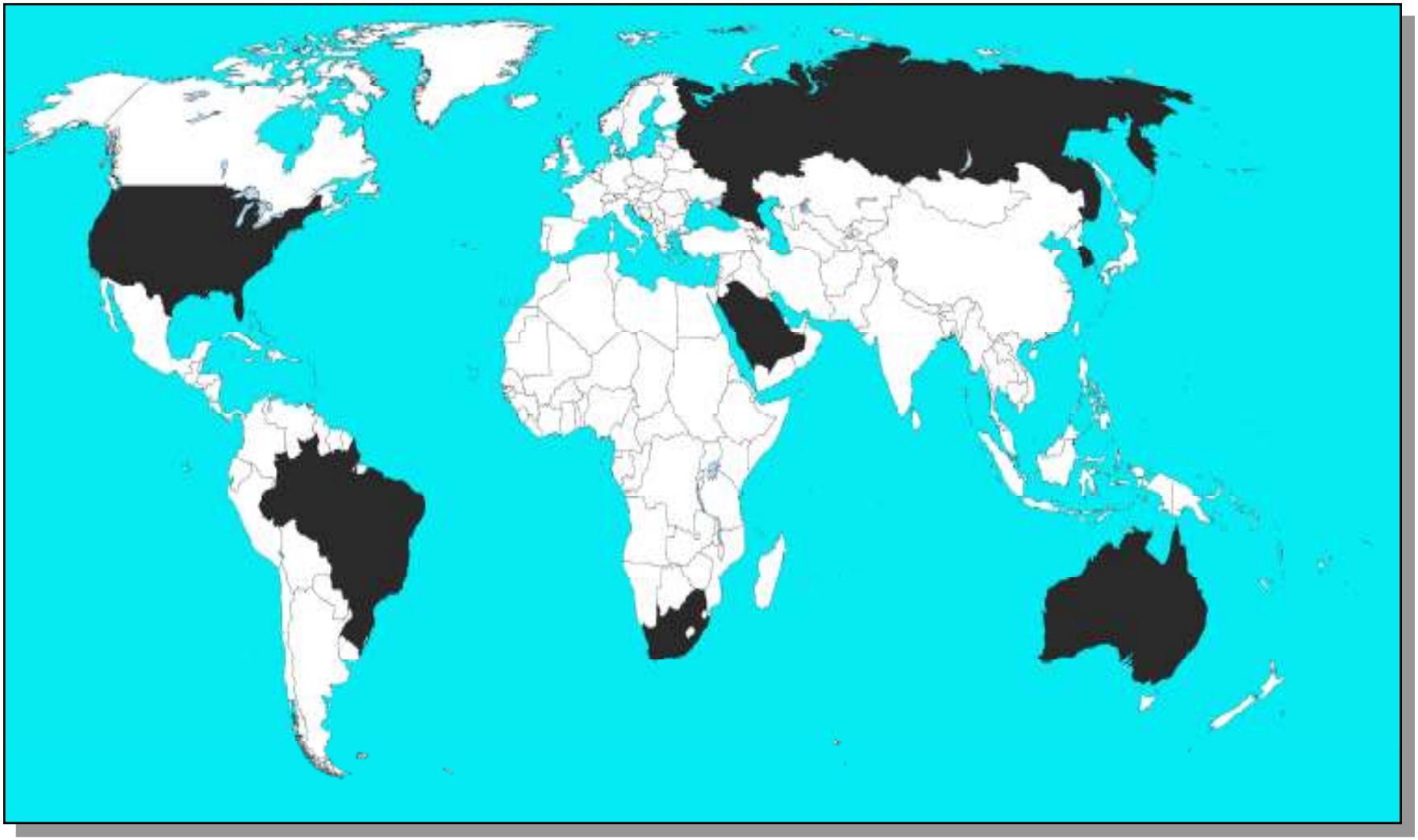

Προεκτάσεις 1

Κινηματογραφική ταινία ***«Άγουρα Στάχυα»*** (***The Corn Is Green*, 1948**)

Κινηματογραφική μεταφορά του ομώνυμου θεατρικού έργου του Έμλυν Ουίλλιαμς.

Μια δασκάλα αποφασισμένη να φέρει τη μόρφωση σε μια πόλη ανθρακωρύχων στην Ουαλία, κατορθώνει, παρά τις μεγάλες αντιδράσεις, να φτιάξει ένα σχολείο για όλα τα παιδιά της πόλης. Ένας μαθητής της, μάλιστα, μαθαίνει αρχαία ελληνικά, δίνει εξετάσεις και κερδίζει μια θέση φοιτητή παιδαγωγικής στην Οξφόρδη.

http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=QMmX17qLn3w

Προεκτάσεις 2

Προβολή «***Το παράπονο της Ελπίδας***»

Από τη σειρά ντοκιμαντέρ
Άγουρα στάχυα,
παραγωγής 1997 της ΕΡΤ

http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=BH4Y1aqIlv8

Σας ευχαριστώ!

Ειρήνη Σκούρα, δρ.Φ.
Σχολική Σύμβουλος ΠΕ02 Ν. Φθιώτιδας